

Людина для всіх часів

До 90-річчя Івана Дзюби

Видатний діяч українського
національного відродження, блискучий
літературознавець, культуролог,
філософ, публіцист, Герой України,
академік Іван Михайлович Дзюба
святкує ювілей!

Велика шана, вдячність і найщиріші
побажання!

Іван Михайлович Дзюба народився 26 липня 1931 року в селі Миколаївка на Донеччині.

Закінчив докучаєвську середню школу. В 1949 – 1953 роках навчався на російському відділенні філологічного факультету Донецького педінституту.

Середня школа №1 в Докучаєвську

Донецький педагогічний інститут в 50-і роки

У 1953 – 1957 роках Іван Дзюба навчається в аспірантурі Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка.

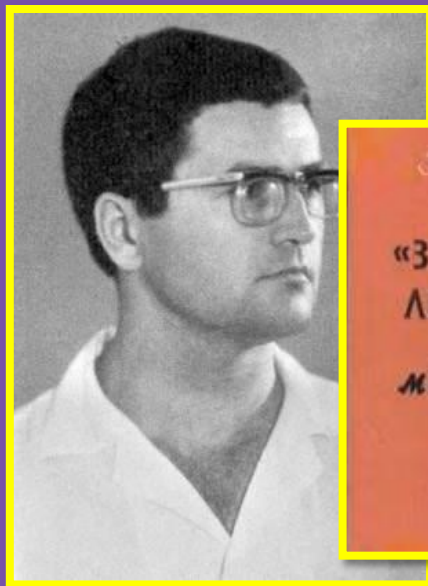

Його науковий керівник - видатний український літературознавець Олександр Іванович Білецький - запропонував Дзюбі, по закінченні аспірантури, місце особистого секретаря, але молодий літератор, ще зі студентських років почавши публікувати критичні статті в місцевій пресі, не захотів займатися суто науковою діяльністю.

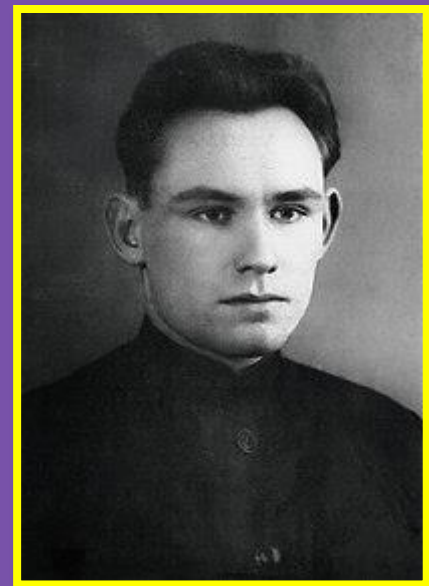
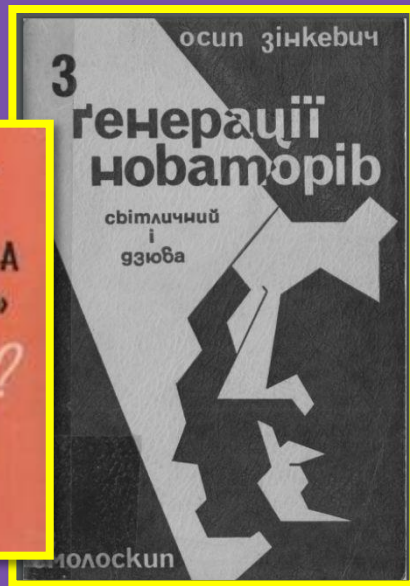
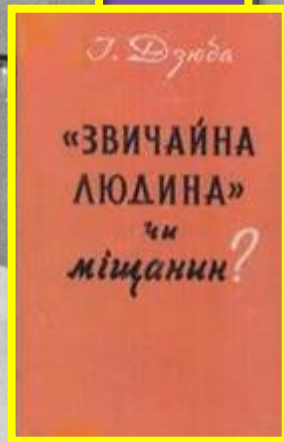

О.І. Білецький

В 1957 – 1962 рр. Іван Дзюба завідує відділом критики журналу “Вітчизна”. Навколо нього гуртуються молоді талановиті автори (Іван Світличний, Олексій Ставицький та ін.). В своїх статтях він ставить гострі життєві питання, переглядає концепцію “позитивного героя”. В 1959 році виходить перша збірка його критичних розборів “Звичайна людина чи міщанин?”

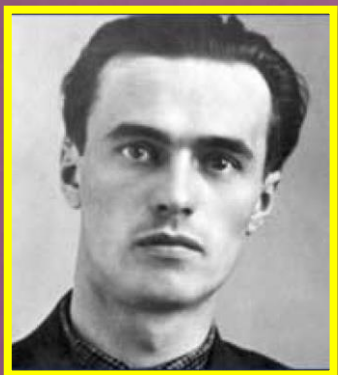

Іван Дзюба

Іван Світличний

Хрущовська “відлига” надає надію на вільний творчий розвиток молодим літераторам, поетам, художникам. З’являється ціла генерація митців, яких згодом назвуть “шістдесятниками”.

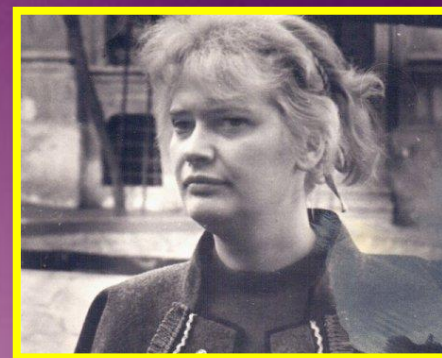
В. Симоненко

Г. Тютюнник

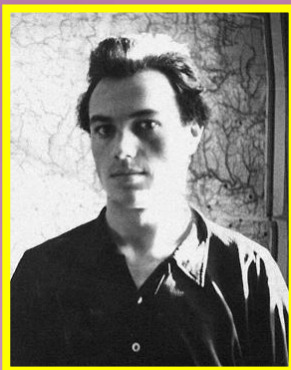
І. Жиленко

А. Горська

Л. Костенко

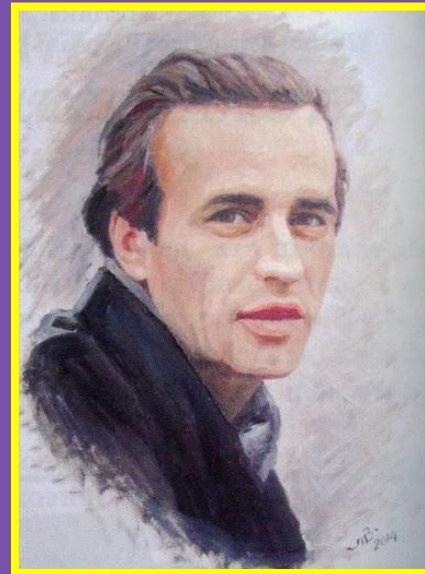
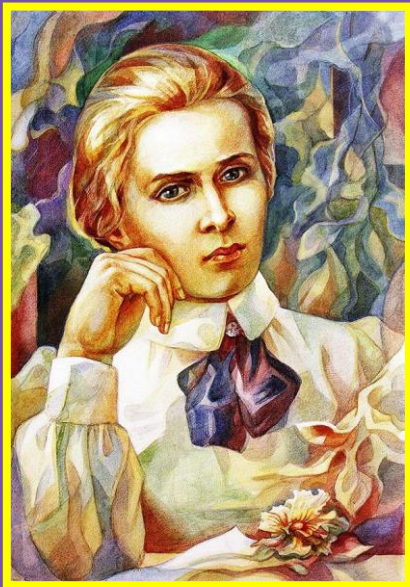

М. Вінграновський

І. Драч

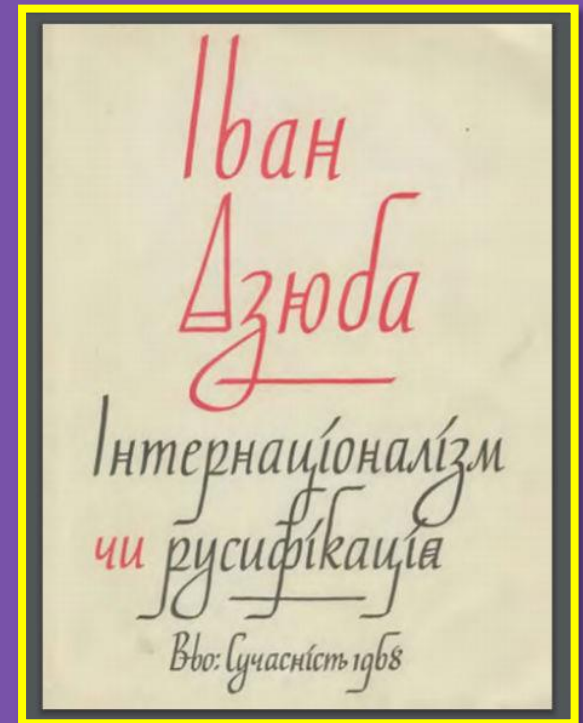
Речником більшості тодішніх літературних вечорів, творчих зібрань, диспутів стає Іван Дзюба. Назавжди запам'ятались сучасникам його піднесені, красномовні виступи на несанкціонованому вечорі в Першотравневому парку Києва з нагоди 50-ї річниці від смерті Лесі Українки (липень 1963 року) та на вечорі, присвяченому 30-літтю Василя Симоненка (січень 1965). передчасно померлого на 28—му році життя.

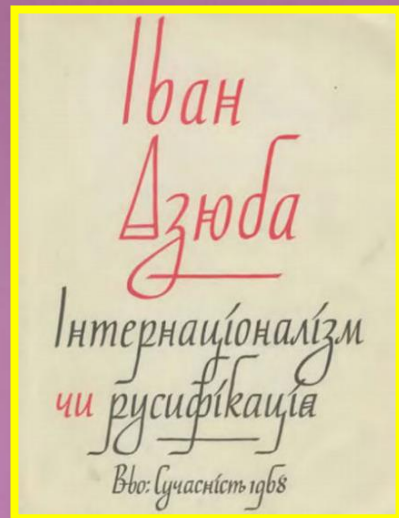
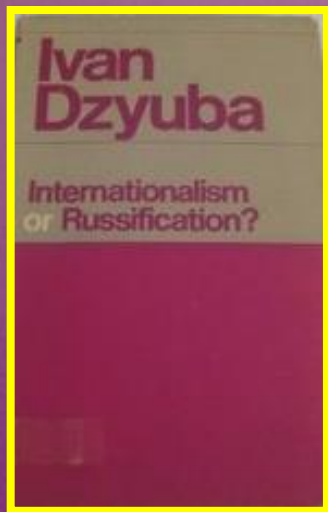
Дуже скоро, вже на початку 60-х років, стає зрозуміло, що ніякого вільного розвитку національній культурі в Україні не бути. Творчість молодих митців піддається суворій критиці. Дзюбу за націоналістичні ідеї звільнено з роботи. 5 вересня 1965 року на прем'єрі фільму "Тіні забутих предків" Сергія Параджанова В'ячеслав Чорновіл, Василь Стус та Іван Дзюба виступають проти відновлення політичних репресій щодо української інтелігенції.

В грудні 1965 року Іван Дзюба звертається з листом до найвищих керівних органів УРСР з надією, що влада врахує недоліки в національній політиці та повернеться до ленінських норм, для чого надсилає аналітичні матеріали з цього питання. Вони згодом стануть відомі всьому світові як публіцистична праця “Інтернаціоналізм чи русифікація?”

Використовуючи марксистську методологію та безліч цитат класиків марксизму-ленінізму, Дзюба доводив облудність національної політики КПРС, загрозу процесу русифікації для українського суспільства. Окремий примірник роботи був передрукований Михайлиною Коцюбинською і швидко поширився “самвидавом”. В 1968 році “Інтернаціоналізм чи русифікація?” була надрукована за кордоном та перекладена багатьма мовами, відкривши очі світу на трагічний стан українства і української культури в умовах соціалістичного режиму. На початку 70-х років книга стала програмовим документом українського дисидентського руху.

М. Х. Коцюбинська

В другій половині 60-х років, одночасно з прискоренням русифікації, наростала хвиля репресій проти національно-свідомої інтелігенції. Були заарештовані Іван Світличний, Ігор та Ірина Калинці, Опанас Заливаха, Василь Стус та багато інших. 1972 року Івана Дзюбу виключено зі Спілки письменників, а 1973-го – засуджено до 5-ти років ув'язнення та 5-ти років заслання. Через погіршення стану здоров'я та прохання про помилування, його було вивільнено, з заборобою писати на українську тематику.

І. Світличний

О. Заливаха

Ірина та Ігор Калинці

За сприяння Олега Антонова, опальному літератору вдається влаштуватися на посаду коректора газети київського авіазаводу, де він працює до 1982 року. В цей час І. Дзюба займається вивченням особливостей розвитку національних літератур братніх республік і творчістю найзнаковіших їх представників.

1978

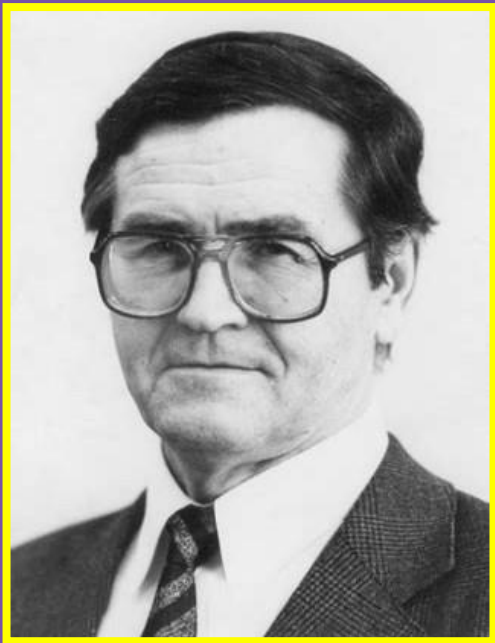

1981

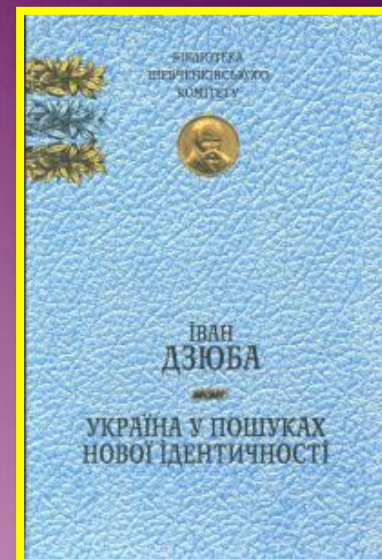

1982

З початком перебудови (наприкінці 80-х років) Іван Дзюба повертається до активного громадсько-політичного життя. В 1988 році він стає фундатором та першим президентом Національної асоціації українців, підтримує створення Народного руху України.

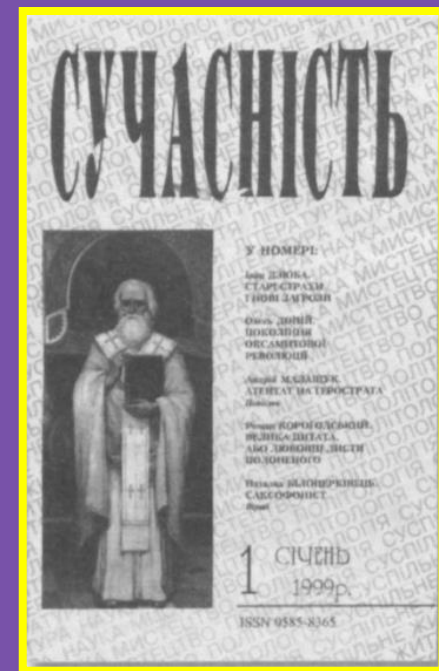
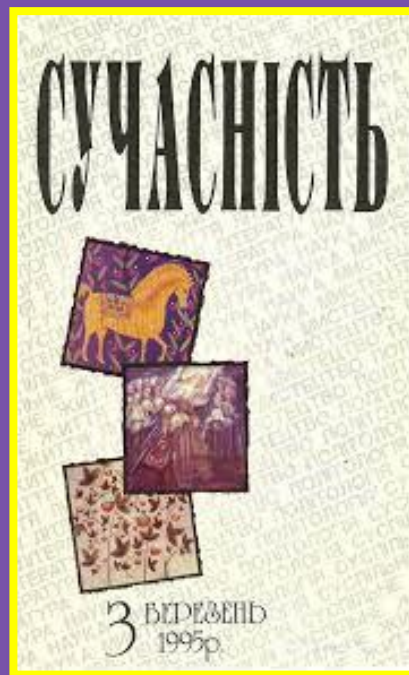

У 1987 році він стає лауреатом Державної премії в галузі критики імені свого вчителя – Олександра Івановича Білецького. 1990 року “У всякого своя доля” отримує міжнародну премію Фундації Антоновичів. Нарешті, в 1991 році, стає першим в незалежній Україні лауреатом Шевченківської премії.

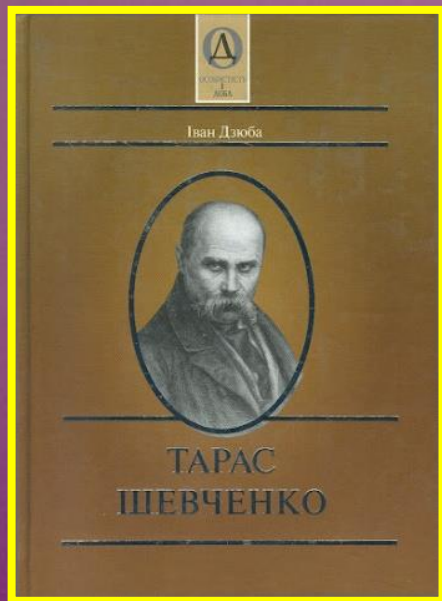

Почесний знак
лауреата Національної премії України
імені Тараса Шевченка

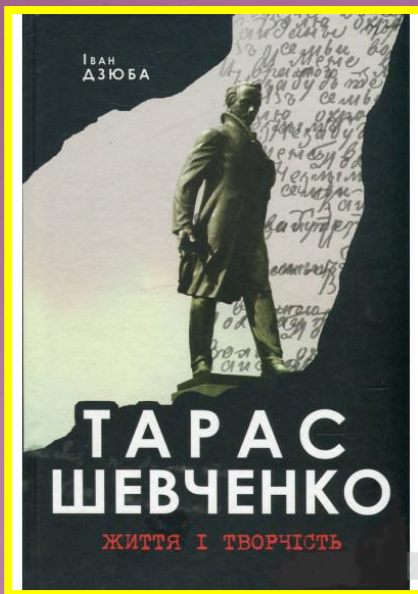
З 1992 по 1994 роки І.М. Дзюба займає пост міністра культури України. Одночасно він є головним редактором найкращого літературно-мистецького журналу “Сучасність”, на сторінках якого побачили світ твори Ю. Андруховича, Є. Пашковського, В. Діброви, вірші М. Холодного, О. Забужко, Е. Андієвської та багатьох інших.

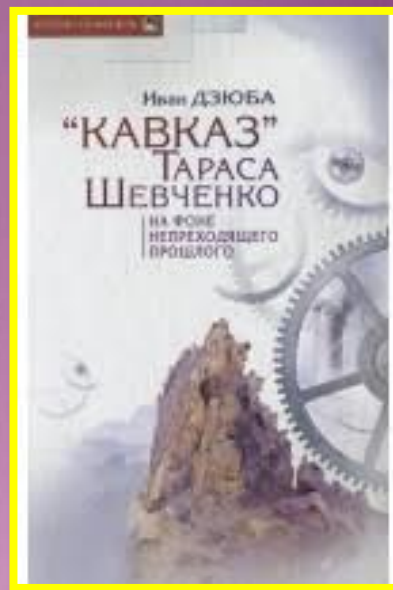
В 1999 – 2005 роках він очолює Комітет з національної премії ім. Т. Г. Шевченка. Шевченківська тема є одною з найважливіших в історико-літературних студіях вченого, і сучасне шевченкознавство неможливо уявити без цих новаторських культурологічних праць.

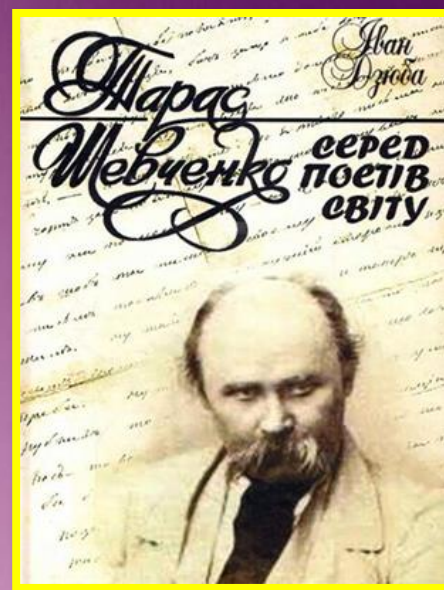
2005

2008

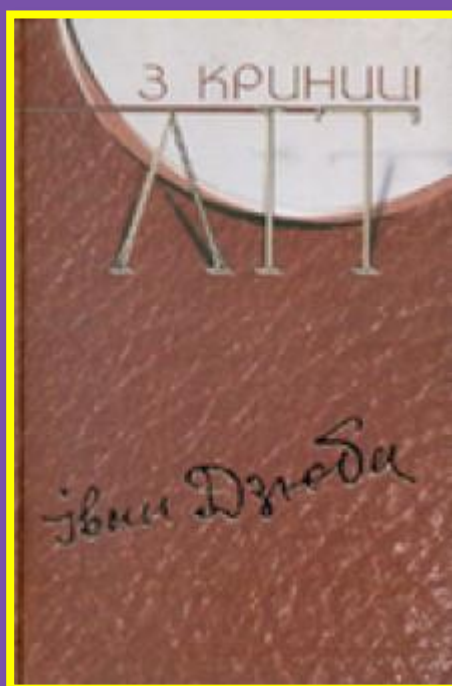
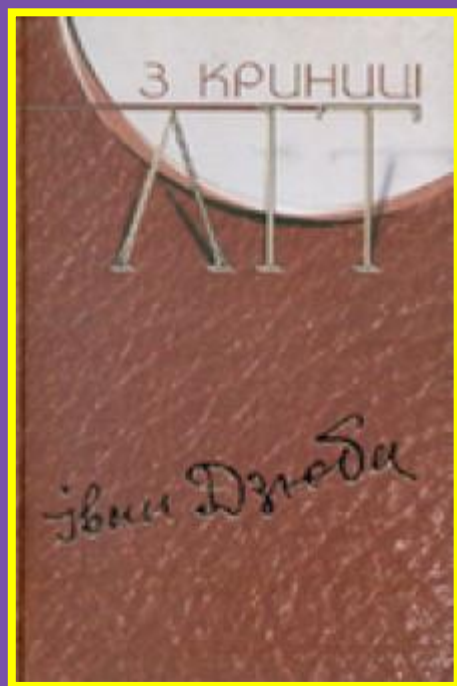

2011

2016

2006 року, з нагоди 75-річного ювілею Івана Михайловича Дзюби, Києво-Могилянською академією було видано тритомник критичних праць, рецензій, публіцистичних статей, літературних портретів під назвою “З криниці літ”.

Зразками громадянської публіцистики Івана Дзюби, ґрунтовної аналітики суспільно-політичних процесів, щирого вболювання за долю України стала ціла низка творів.

2003

2006

2011

2019

У колі творчих інтересів ученого, мабуть, найвагомніше місце займають літературознавчі студії. Віртуозної майстерності він досяг в жанрі літературного портрету.

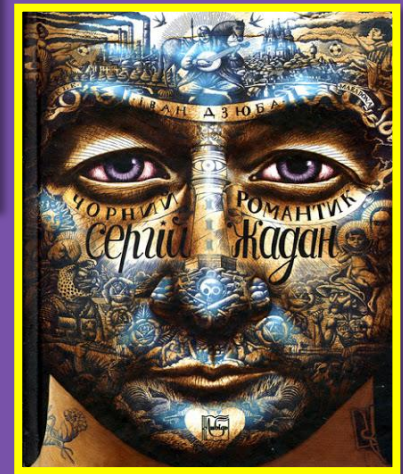
2011

2015

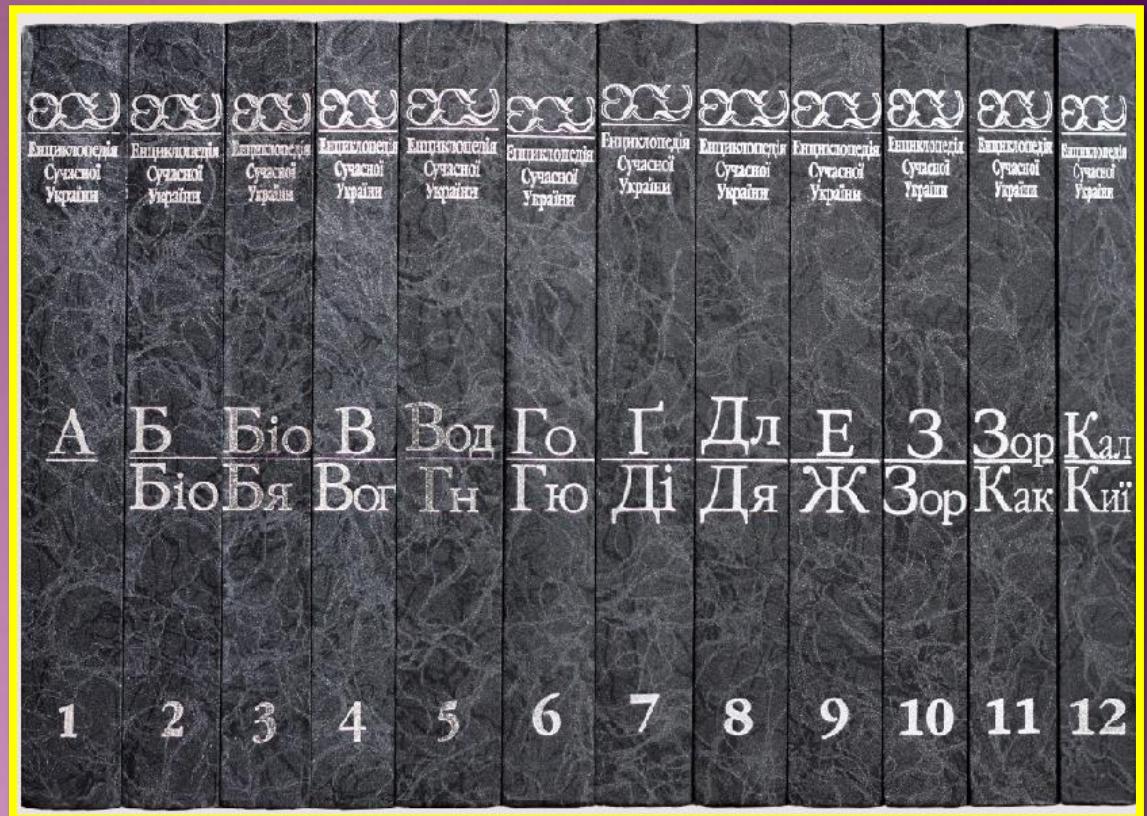

2016

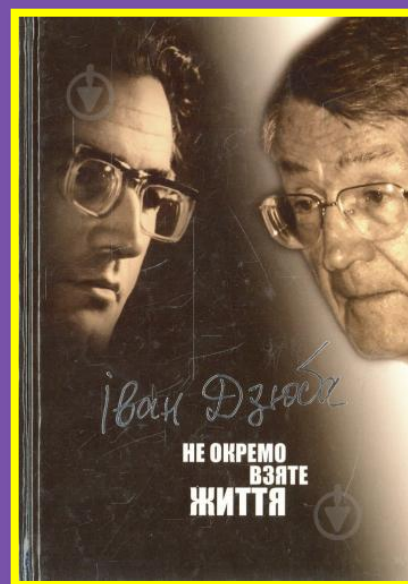
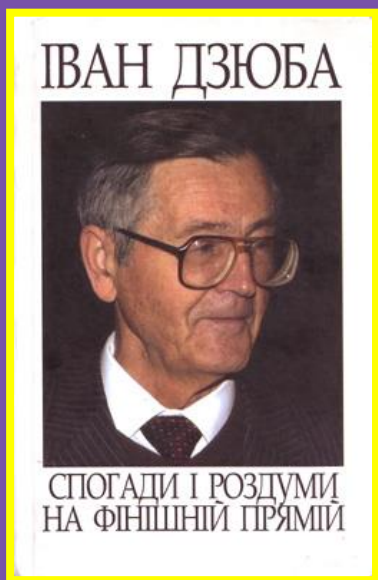

2017

В останнє десятиліття І. Дзюба зосередився на роботі над виданням фундаментальної Енциклопедії Сучасної України, написанні мемуарів та статей.

Видана в 2009 році книга “Спогади і роздуми на фінішній прямій” стала не тільки однією з найкращих книг року, а й видатним досягненням у вітчизняній і світовій мемуаристиці, відтворенням живої правди громадського, культурного та суспільно-політичного життя України в ХХ столітті, “... енциклопедією людського буття, людських страждань і людських надій” (М.Попович). Найповнішим на сьогодні виданням мемуарної прози Івана Дзюби стала книга “Не окремо взяте життя” (2014).

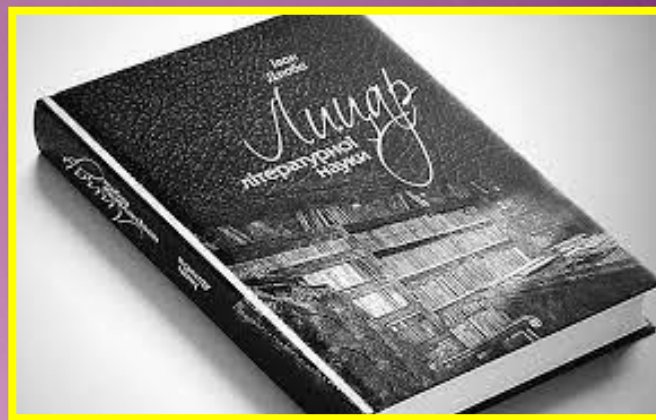
Нещодавно вийшли друком дві книги Івана Дзюби.

Перша – “Золота нитка. Нариси про (не)знаних” – про відомих (Л.Українка, О.Кобилянська, М.Зеров, М.Бажан) і не дуже відомих, чи призабутих (М.Шлємкевич, В.Чумак, В.Блакитний, Ю.Клен) літераторів.

Друга – “Лицар літературної науки” – присвячена легендарному літературознавцеві Олександру Івановичу Білецькому.

2020

2021

Взірцевий інтелектуал, вчений-гуманітарій Ренесансного рівня, Іван Михайлович Дзюба був і залишається, за висловом Віктора Некрасова, втіленням “всього чистого, чесного, безкорисливого і щиросердного”.

Пишаймося ж тим, що ми його сучасники і частіше звертаймося до його творів!

